

13.5.2025

VN/7000/2025
VN/7000/2025-YM-2

Metsähallitus

Saaristomeren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaminen

Metsähallitus on laatinut luonnonsuojelulain (1096/1996, kumottu 31.5.2023) 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun Saaristomeren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman ja lähettänyt sen 4.3.2025 päivätyllä saatekirjeellä (MH 3758/2024) 19 §:n 2 momentin mukaisesti ympäristöministeriölle vahvistettavaksi. Voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) 143 §:n 1 momentin mukaisesti hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Koska Saaristomeren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelu on tullut Metsähallituksessa vireille ennen voimassa olevan luonnonsuojelulain voimaantuloa 1.6.2023, asiaan sovelletaan luonnonsuojelulain (1096/1996) säännöksiä.

Hoito- ja käyttösuunnitelman suunnittelualue on noin 186 426 hehtaaria, josta lähes 95 % on vesialuetta. Suunnittelualueen ytimen muodostaa Saaristomeren kansallispuisto. Lisäksi suunnittelualueeseen kuuluu 13 valtion maille perustettua suojelualueutta sekä 16 Natura 2000 -aluetta, jotka menevät osin päällekkäin valtion suojelualueiden kanssa. Lisäksi suunnittelualueeseen sisältyy 125 yksityistä luonnonsuojelualueutta. Valtion alueita ja yksityisiä suojelualueita kuuluu Naturan lisäksi valtakunnallisiin suojeluohjelmiin. Alueella on myös kaksi suojelumetsää ja yksi vanhojen metsien suojelualue. Laaja alue jakaantuu Paraisten ja Naantalien kaupungin sekä Kemiönsaaren kunnan alueelle. Hoidon ja käytön suunnittelu keskittyy valtion hallinnassa oleville alueille.

Saaristomeren kansallispuisto perustettiin vuonna 1982 Saaristomeren kansallispuistosta annetulla lailla (645/1982) ja sen rauhoitussäännökset annettiin erillisessä asetuksessa (1123/1994). Saaristomeren kansallispuiston rauhoitussäännökset on päivitetty uuden luonnonsuojelulain (9/2023) mukaisiksi 1.6.2023 lukien (laki Saaristomeren kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta (524/2023)). Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on huomioitu Saaristomeren kansallispuiston päivittyneet rauhoitussäännökset.

Aiempi runkosuunnitelma vuodelta 2000 kattoi vain Saaristomeren kansallispuiston alueen. Metsähallitus on laajentanut uuden suunnitelman koskemaan koko Natura-alueita sekä muita kokonaisuuteen kuuluvia valtion hallinnoimia virkistys- tai suojelukohteita. Yksityisomistuksessa olevien maiden ja vesialueiden osalta suunnitelma on suositusluontoinen, vaikka alueet kuuluvat Natura-rajaukseen. Tämä ympäristöministeriön vahvistamispäätös kattaa hoito- ja käyttösuunnitelman vain Saaristomeren kansallispuistoa koskevin osin.

Suunnitelman keskeinen sisältö

Hoito- ja käyttösuunnitelma on kohdealueen maankäytön pitkän aikavälin strateginen suunnitelma ja linjaus. Sen avulla toteutetaan laeissa säädettyjen perustamistavoitteiden lisäksi

alueiden hoidolle ja käytölle asetettuja tavoitteita. Suunnitelman avulla sovitaan yhteen luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja alueen muun käytön tavoitteet. Suunnitelmakausi on noin 15 vuotta.

Saaristomeren kansallispuiston suojelutarkoituksena on Saaristomeren luonnon ja kulttuurin suojeleminen, niihin liittyvien perinteisten luonnonkäyttötapojen turvaaminen, elävän saaristoyhteisön säilyttäminen sekä ympäristöntutkimus ja yleinen luonnonharrastus.

Arvot ja uhkat

Kokonaisuuden keskeisimmiksi arvoiksi on suunnitelmassa nostettu niittyverkosto, saaristometsät, uloin saaristo, salpausselät, linnusto, poikkeuksellisen monipuolinen luontotyyppi- ja lajikirja, virkistyskäyttö, tutkimusmerkitys, ympäristökasvatus sekä paikalliskulttuuri.

Saaristomeren monimuotoisuutta heikentäviä ja uhkaavia tekijöitä on suunnitelmassa tunnistettu useita. Ne liittyvät meren rehevöitymiseen, ihmisperäiseen toimintaan, ilmastomuutokseen, vieraslajeihin sekä useista tekijöistä johtuvaan umpeenkasvukehitykseen. Myös suojelualueen ulkopuolella tapahtuvat toiminnot ja Metsähallituksen budjettitilanne vaikuttavat suojelualueverkoston tilaan ja sen ylläpitoon.

Päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet

Uhkien torjumiseksi ja kokonaisuuden kehittämiseksi suunnitelmaan on asetettu päämäärät sekä niihin liittyvät tarkemmat tavoitteet ja toimenpiteet. Keskeisiä päämääriä ovat luontotyyppien ja lajien suojelu ja säilyttäminen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen luonnonhoidolla, arvokkaiden kulttuuriperintökohteiden, elävän saaristoyhteisön ja paikalliskulttuurin säilyminen sekä matkailu- ja virkistyskäytön kestävyys. Päämääränä on myös alueen matkailullisen vetovoiman kasvu ja sen tuottamien paikallistaloudellisten vaikutusten kasvu erityisesti Örön ja Jungfruskärin saarilla.

Luontotyyppien ja lajien suojelun ja säilyttämisen osalta suunnitelmassa on tavoitteena muun muassa ehkäistä herkkien elinympäristöjen kulumista, pitää luontotyyppien ja uhanalaisten lajien seurantatiedot ajan tasalla, ylläpitää ja parantaa meriluonnon ja hiekkapohjien monimuotoisuutta ja linnustoarvoja sekä seurata pienpetokantoja. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osalta suunnitelmassa on tavoitteena toteuttaa suunnitelmallisia, sosiaalisesti kestäviä ja kustannustehokkaita luonnonhoitotoimia muun muassa kalkkikallioiden, kalojen lisääntymisalueiden, linnustoarvojen, metsäisten elinympäristöjen, paahteisten elinympäristöjen sekä rantaluontotyyppien, kosteikkojen ja soiden tilan parantamiseksi.

Matkailu- ja virkistyskäytön kestävyys osalta suunnitelmassa on tavoitteena muun muassa lisätä kävijöiden ymmärrystä luonto- ja kulttuuriarvoista sekä turvallisesta ja vastuullisesta retkeilystä ja ohjata kävijät kohteisiin, jotka kestävät kuormitusta käyttöön ja luonnonarvoihin oikein mitoitetun ja sijoitetun retkeilyrakenteiden avulla. Tavoitteena on myös säilyttää saariston kalastus- ja metsästyskulttuuri kestävässä.

Suunnitelmassa esitetään keskeisten arvojen turvaamiseksi ja tavoitteiden toteuttamiseksi suuri määrä erilaisia toimenpiteitä. Toimenpiteet on jaoteltu luonnonsuojelun ja

kulttuuriperinnönsuojelun, luonnon virkistyskäytön, erätalouden sekä käytön ohjauksen, luonnonvarojen käytön ja hallinnon toimenpiteisiin.

Luonnonsuojelun toimenpiteissä suunnitelmassa korostuvat perinneympäristöihin liittyvät toimenpiteet, kuten perinneympäristöjen laidunnus, nummien peruskunnostus ja hoito sekä lehdesniittyjen hoito. Muita keskeisiä ja kiireellisiä toimenpiteitä suunnitelmassa ovat tärkeimpien lintujen pesimäsaarten kunnostus, rantaluontotyyppien umpeenkasvun rajoittaminen sekä minkin ja supikoiran tehostettu pyynti ja vieraslajien torjunta. Lisäksi luontodirektiivin liitteen IV lajien pikkuapollon ja isoapollon elinympäristöihin ja seurantaan liittyvät toimenpiteet on suunnitelmassa nostettu erittäin kiireellisiksi.

Ympäristöministeriö katsoo suunnitelmassa asetettujen päämäärien, tavoitteiden ja luonnonsuojelun toimenpiteiden olevan perusteltuja sekä edistävän Saaristomeren kansallispuiston perustamistarkoituksen toteutumista. Erityisen tärkeiksi ympäristöministeriö katsoo jatkuvaa hoitoa edellyttävien luontotyyppien hoitotoimenpiteet, uhanalaisen lajiston suojeluun liittyvät toimenpiteet sekä alueen linnustoarvojen turvaamiseen tähtäävät toimenpiteet. Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden suureen määrään suhteessa Metsähallituksen rajallisiin resursseihin ja painottaa toimenpiteiden huolellisen priorisoinnin tärkeyttä.

Virkistyskäytön- ja luontomatkailun toimenpiteissä kiireellisimmiksi on todettu ympärivuotisen matkailun edistäminen Örössä sekä kestävän luontomatkailun sopimusten tekeminen matkailuyrittäjien kanssa. Öron lisäksi matkailua ja matkailukauden pidentämistä edistetään myös Björkössä, Berghamnissa, Bodössä ja Jungfruskärissä. Suunnitelmassa telttailu mahdollistettaisiin muutamalla ns. rakentamattomalla taukopaikalla erityisesti melojia varten sekä laajennettaisiin nykyistä telttailualueita mm. Dalskärissä, Höglandissa, Jurmossa ja Örössä. Virkistys- ja matkailukäytön kestävyyttä on suunnitelman mukaan tarkoitus seurata LAC-mittariston (Limits of Acceptable Change) avulla.

Ympäristöministeriö toteaa, että virkistyskäytön ja luontomatkailun olosuhteita edistettäessä on keskeistä alueen luontoarvojen huomiointi ja vaaliminen. Virkistyskäytön kestävyiden ja vierailijoiden ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten seurantaan on käytetty LAC-mittaristoa. Metsähallitus on kuitenkin päättänyt luopua LAC-mittariston käytöstä ja on parhaillaan kehittämässä uutta seurantamenetelmää sen tilalle. Ympäristöministeriö pitää erittäin tärkeänä, että virkistyskäytön ja luontomatkailun vaikutuksia seurataan kattavasti ja systemaattisesti. Näin varmistetaan, että tehdyt toimenpiteet johtavat toivottuun tulokseen ja tarvittaessa suunnitellaan korjaavia toimenpiteitä. Siirryttäessä uuteen seurantamenetelmään tulee huolehtia jatkuvuudesta ja vertailukelpoisuudesta suhteessa vanhalla menetelmällä kerättyyn tietoon. Ympäristöministeriö katsoo, että kestävyiden seurannasta huolehtimista ja sen kehittämistä erityisesti meri- ja rantaluontoon kohdistuvien vaikutusten seurantaan on pidettävä kiireellisenä toimenpiteenä. Kestävyiden seuranta on lisäksi välttämätöntä suunnitelmassa esitettyä hoito- ja käyttösuunnitelman väliarvioinnin toteuttamista varten.

Suunnitelman erätalouden toimenpiteissä mahdollistettaisiin harmaahylkeen metsästys paikallisille kansallispuistossa alueen säädösten mahdollistamissa puitteissa. Suunnitelmassa harmaahyljettä ja merihanhea ei aikaisemman runkosuunnitelman tapaan enää rajattaisi metsästyksen ulkopuolelle, vaan jatkossa metsästyslupien myöntämisen ehtoja tarkasteltaisiin

säännöllisesti kansallispuiston luontoarvojen turvaamisen ja lajien kannan kestävyysnäkökulmasta. Määräaikaisiin lupiin asetettaisiin kohdekohtaisen harkinnan perusteella määrällisiä, paikallisia ja ajallisia rajoituksia. Harmaahyljelupia myönnettäisiin vain henkilökohtaisina lupina. Suunnitelman Natura-vaikutusten arvioinnissa tarkasteltiin laajemmin metsästyksen vaikutuksia harmaahylkeelle ja muille luontoarvoille. Harmaahylkeen metsästysalueista rajattiin pois hoito- ja käyttösuunnitelmassa linjatut liikkumisrajoitusalueet niiden rajoitusaikojen mukaisesti, itämerennorppien tärkeät elinalueet ympärivuotisesti ja tärkeät lintualueet 1.4.–31.7. aikavälillä.

Saaristomeren kansallispuistosta annetun lain 1 a §:n 4 momentin mukaan Saaristomeren kansallispuistossa yhteistoiminta-alueeseen kokonaan tai osittain kuuluvissa kylissä vakinaisesti asuville on oikeus Metsähallituksen luvalla metsästä metsästyslain (615/1993) mukaisesti. Ympäristöministeriö katsoo, että hoito- ja käyttösuunnitelman harmaahylkeen metsästystä koskevat ratkaisut ovat linjassa kansallispuiston rauhoitussäännösten kanssa ja Metsähallitus käyttää harkintavaltaa metsästyslupien myöntämisessä kansallispuiston alueella säädetyn mukaisesti. Ympäristöministeriö pitää suunnitelmassa esitettyjä harmaahylkeen metsästystä koskevia määrällisiä, alueellisia ja ajallisia rajoituksia perusteltuina ja katsoo, että suunnitelmassa sekä siitä tehdyssä Natura-vaikutusten arvioinnissa on kattavasti arvioitu metsästyksen vaikutuksia harmaahylkeeseen ja kansallispuiston muihin luontoarvoihin. Ympäristöministeriö korostaa, että Metsähallituksen tulee seurata metsästyksen määrää ja vaikutuksia kansallispuiston luontoarvoille sekä tarvittaessa tehdä seurannan perusteella muutoksia metsästystä koskeviin linjauksiin.

Vyöhykejako

Vyöhykejako on yksi hoito- ja käyttösuunnittelun keskeisimmistä välineistä. Suunnittelualueen vyöhykejaolla ja palvelurakenteilla ohjataan kävijöiden liikkumista siten, että lajistolle, erityisesti linnustolle, ei aiheudu liikaa häiriötä ja kulumisvauriot jäävät mahdollisimman pieniksi.

Suunnitelmassa virkistyskäyttö keskitetään retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeelle. Vyöhyke on matkailukäytön kannalta vetovoimainen alue, jonne ohjataan kävijöitä aktiivisesti opastuksella ja palvelurakenteilla ja jonne voidaan sijoittaa myös uusia palvelurakenteita ja retkeilyreittejä. Koko suunnittelualueella vyöhyke käsittää noin 914,56 hehtaaria (noin 0,5 % suunnittelualueesta). Retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeeseen kuuluu useita Saaristomeren kansallispuiston saaria tai niiden osia, kuten Bodö, Jungfruskär, Jurmo ja Öro.

Rajoitusvyöhykkeen pinta-ala koko suunnittelualueella on noin 14 387,96 hehtaaria (7,7 % suunnittelualueesta). Vyöhyke säilyttää alueen luonnonsuojelulliset arvot liikkumis- tai muilla kävijöitä koskevilla rajoituksilla. Rajoitusvyöhykkeen liikkumisrajoitukset toteutetaan Metsähallituksen antamalla järjestyssäännöllä. Rajoitusvyöhykkeen osa-alueilla on erilaisia mairinnousua, liikkumista ja esimerkiksi droonien lennättämistä tai laitesukellusta koskevia rajoituksia ihmishäiriöille herkkien lajien ja luontotyyppien suojelemiseksi. Kansallispuiston alueella rajoitusvyöhyke vastaa pääosin kansallispuiston edellistä runkosuunnitelmaa, joskin aluerajauksiin ja rauhoitusaikoihin on tehty joitakin tarkennuksia. Morgonlandetin, Salpausselän ja Vänön rajoitusalueet ovat suunnitelmassa kansallispuiston alueella uusia.

Syrjävyöhykkeen pinta-ala koko suunnittelualueella on noin 171 123,41 hehtaaria (noin 91,8 % suunnittelualueesta). Syrjävyöhyke on alue, jonne ei ohjata kävijöitä aktiivisesti eikä rakenneta uutta palveluvarustusta. Aluetta voidaan käyttää erikseen määriteltyjen luontaiselinkeinojen tarpeisiin ja alueen erämaaluonteeseen soveltuviin matkailupalveluihin, kuten opastettuihin retkiin. Syrjävyöhykkeellä liikkuminen on sallittua jokaisenoikeuksien mukaisesti. Syrjävyöhyke säilytetään mahdollisimman rauhallisena, luonnontilaisena ja erämaisena.

Ympäristöministeriö pitää suunnitelman vyöhykejakoja perusteltuna ja katsoo sen edistävän kansallispuiston perustamistarkoituksen toteutumista. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että osa rajoitusalueista sijaitsee hyvin lähellä retkeily- ja luontomatkailuvyöhykettä. Paikoin virkistys- ja rajoitusalueet sijaitsevat jopa saman saaren eri osissa. Kulun ohjauksessa, niin retkeilyrakentein kuin informaatiokyltein, on näissä kohdin syytä noudattaa erityistä huolellisuutta. Tärkeää on myös saada rajoitusalueet näkyviin niin painettuihin kuin digitaalisiin karttoihin ja merikortteihin.

Vaikutusten arviointi

Suunnitelman vaikutusten arvioinnin mukaan lähtökohtaisesti hoito- ja käyttösuunnitelman päämäärät, tavoitteet ja niille asetetut toimenpiteet tukevat kansallispuiston luontoarvojen säilymistä ja parantumista ja niillä mm. vähennetään Natura-alueiden keskeisiin arvoihin kohdistuvia potentiaalisia uhkia.

Metsähallitus on laatinut retkeily- ja luontomatkailua koskevin osin hoito- ja käyttösuunnitelmalle luonnonsuojelulain (1096/1996, kumottu) 65 §:n (luonnonsuojelulaki (9/2023) 35 §) mukaisen Natura-arvioinnin. Natura-arviointi valmistui 20.5.2024. Varsinais-Suomen ELY-keskus antoi siitä lausuntonsa 30.10.2024, jossa todettiin arvioinnin vaativan täydentämistä. Täydennetty Natura-arviointi valmistui 24.1.2025 ja ELY-keskus antoi lausuntonsa täydennysten osalta 20.2.2025. ELY-keskuksen lausunnon mukaan täydennetyssä arvioinnissa on huomioitu ne puutteet, joita ELY-keskus aikaisemmassa lausunnossaan nosti esiin. ELY-keskus toteaa johtopäätöksensä, että suunnitelmalla ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin, kun Natura-arvioinnissa esitelty lieventävät toimenpiteet toteutetaan. Ympäristöministeriö yhtyy ELY-keskuksen hoito- ja käyttösuunnitelman Natura-arvioinnista tekemään arvioon sekä pitää suunnitelman vaikutusten arviointia asianmukaisena ja riittävänä.

Vahvistaminen

Saaristomeren kansallispuisto on lajistoltaan ja luontotyypeiltään poikkeuksellisen monimuotoinen ja kuuluu Suomen merkittävimpiin Itämeren saaristoluonnon ja linnuston suojelualueisiin. Alueen merkitys Suomen uhanalaisten perinneympäristöjen suojelussa on erityisen merkittävä. Alueella on lisäksi rikas kulttuurihistoria.

Metsähallituksen Saaristomeren kansallispuiston hoidolle ja käytölle asettamat päämäärät ja toimenpiteet tukevat alueen perustamistarkoitusta sekä mahdollistavat kansallispuiston luontoarvojen suojelun ja muiden kehittämistavoitteiden yhteensovittamisen. Saaristomeren kansallispuiston vyöhykejako sekä virkistyskäytön toimenpiteet ovat ympäristöministeriön

näkemyksen mukaan perusteltuja ja varmistavat luontotyyppien ja lajien, erityisesti linnuston pesimärauhan, turvaamisen. Alueen matkailun edistämiseksi ympäristöministeriö korostaa käytön kestävä ohjauksen ja kestävyiden seurannan tärkeyttä.

Saaristomeren kansallispuistolle laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu riittävään tietoon ja osallisuuteen. Ympäristöministeriöllä on ollut mahdollisuus seurata suunnitteluprosessia sekä tutustua suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin, Metsähallituksen niihin antamiin vastineisiin sekä suunnitelmaluonnokseen niiden perusteella tehtyihin muutoksiin. Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota lausuntopalautteisiin suunnitelman vaikeaselkoisuudesta.

Ympäristöministeriö suosittelee huomioimaan annetun palautteen Metsähallituksessa käynnissä olevassa hoito- ja käyttösuunnittelun prosessin kehittämistyössä sekä kehittämään hoito- ja käyttösuunnitelmien rakennetta tiiviimmäksi ja nykyistä taulukkomuotoa selkeämmäksi.

Metsähallituksen laatima hoito- ja käyttösuunnitelma täyttää tehtävänsä Saaristomeren kansallispuiston hoitoa ja käyttöä ohjaavana asiakirjana. Ympäristöministeriö vahvistaa suunnittelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman Saaristomeren kansallispuiston osalta luonnonsuojelulain (1096/1996) 19 §:n nojalla. Alueen käyttäjiä ja kävijöitä koskevat määräykset toteutetaan Metsähallituksen alueelle luonnonsuojelulain (1096/1996 20 §, laki 9/2023 58 §) nojalla antamalla järjestyssäännöllä.

Yksikön johtaja, ympäristöneuvos

Päivi Gummerus-Rautiainen

Erityisasiantuntija

Ilona Latsa

Liitteet

Valitusosoitus

Jakelu

Metsähallitus

Tiedoksi

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Varsinais-Suomen liitto
Kemiönsaaren kunta
Naantalin kaupunki
Paraisten kaupunki
Airisto-Velkuan kalatalousalue
Arkipelagia-seura ry
BirdLife Suomi ry

Gyltön Metsästys- ja Kalastusseura ry
Korpo utskärens jaktförening r.f.- Korppoon ulkosaariston metsästysseura ry
Natur och Miljö rf
Saaristoluonnon hoito- ja suojeluyhdistys ry
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry
Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry
Utö Hembygdsförening r.f. - Utön kotiseutuyhdistys ry
WWF Suomi
Åbolands Fiskarförbund - Turunmaan kalastajaliitto
Åbolands Skärgårdsstiftelse - Turunmaan saaristosäätiö

VN/7000/2025-YM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: